

UVODNIK

Medicinski vjesnik – od Glasnika do znanstvenoga časopisa u otvorenome pristupu Medicinski vjesnik – from Glasnik to Open Access Scientific Journal

Ljiljana Pavičić^{1,2}, Jasminka Milas Ahić^{1,2}

¹Klinički bolnički centar Osijek, J. Huttlera 4, HR-31000 Osijek, Hrvatska

²Medicinski fakultet, Sveučilište u Osijeku, Cara Hadrijana 10E, HR- 31000 Osijek, Hrvatska

Medicinski vjesnik prema svojoj sadržajnoj usmjerenosti opći je medicinski časopis u kojem se objavljuju recenzirani članci i drugi znanstveni prilozi iz temeljnih i kliničkih medicinskih znanosti, javnoga zdravstva i zdravstvene zaštite, neuroznanosti, veterinarske medicine, stomatologije, farmacije i srodnih područja. Namijenjen je znanstvenicima, nastavnicima, zdravstvenim stručnjacima, studentima medicine, biokemije i molekularne biologije, sestrištva i drugih srodnih struka, kao i široj akademskoj zajednici.

Pojava znanstvenih i znanstveno-stručnih časopisa pridonijela je bržoj i kvalitetnijoj komunikaciji među znanstvenicima i razvoju znanosti. Taj najvažniji izvor znanstvenih informacija povezan je s osnivanjem učenih društava u 17. stoljeću. Prvi je znanstveni časopis učenih ljudi naslovljen *Le Journal des Sçavans* počeo izlaziti 1665. godine. Utemeljio ga je francuski pisac Denis de Sallo u Parizu. Prestao je izlaziti 1792. godine te opet redovito izlazi od 1816. naslovljen *Journal des Savants* pod uredništvom članova Francuskoga instituta (*Institut de France*). (1)

Godine 1665. u Engleskoj je počeo izlaziti časopis *Philosophical Transactions* u izdanju i danas vrlo uglednoga izdavača znanstvenih časopisa Kraljevskoga društva (*Royal Society*). Najstariji hrvatski časopis *Agramer Theatar Journal* počeo je izlaziti 1815. godine. (2)

Prvi časopis koji objavljuje nova otkrića na svim područjima medicine počeo je izlaziti 1679. godine, također u Parizu, naslovljen *Nouvelles Découvertes sur Toutes les Parties de la Médecine*. (3)

Krajem 19. stoljeća u Hrvatskoj počinju izlaziti brojni stručni časopisi. Ideja o osnutku stručnoga medicinskog časopisa u Hrvatskoj zabilježena je u davnoj prošlosti, a oživotvorena je 1. siječnja 1877. godine izdavanjem *Glasnika Društva slavonskih liečnika*, koji se smatra pretečom *Medicinskoga vjesnika*. Časopis je izlazio 1877.-1878. godine, dvojezično na hrvatskome i njemačkome jeziku. Sadržajno je obuhvaćao zdravstvena izvješća *Društva slavonskih liečnika*, stručna

predavanja, različita priopćenja i znanstvena opažanja [navodimo nekoliko priloga: „Priobćivanja iz sudbene medicine” / *Mittheilungen aus der gerichtlichen Medizin*; „Ogled na prošlu sezonu god. 1876. u jodnoj kupelji Lipiku od Dr. H. Kerna” / *Rückblick auf die Badesaison im Jodbade Lipik im Jahre 1876, von Dr. H. Kern*; „O kroničkih čirevih na noguh i njihovom liečenju” / *Ueber chronische Fussgesschwüre und deren Behandlung*; „O kamencu” / *Ueber das Steinleiden* u kojem autor zaključuje da izvađeni kamen po svojim svojstvima „ima se kiseljačim (oksalskim) kamenom pribrojiti” te zaključuje, između ostaloga, da taj slučaj može pridonijeti kazuistici vađenja kamenca kroz „ženski vodopust”]. (4)

Stoga je povijesno gledano *Glasnik Društva slavonskih liečnika* najstariji hrvatski medicinski časopis, glasiloo strukovnoga liječničkog društva osnovanoga 1874. godine koje danas djeluje kao Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Osijek. (4) Ponovo počinje izlaziti od 1969. godine pod naslovom *Medicinski Vjesnik*. Učestalost izlaženja do 1981. bila je polugodišnja.

Osnutak i program rada Znanstvene jedinice za kliničko-medicinska istraživanja 1980. godine omogućio je da se u sveučilišnome gradu, u kojemu djeluje Studij medicine u Osijeku, bolnički stručni časopis razvije u znanstveni, uređen prema međunarodnim standardima za objavljivanje serijskih publikacija s dvjema anonimnim recenzijama, čemu je osobito pridonio glavni i odgovorni urednik prof. dr. sc. Antun Tucak, utemeljitelj i dugogodišnji voditelj Znanstvene jedinice.

Zainteresiranom stručnom čitateljstvu omogućio se uvid u rezultate znanstveno-istraživačkoga rada, koji su dotad bili predstavljeni samo užem krugu medicinskih stručnjaka na simpozijima i kongresima. Kao nezaobilazni dio hrvatskoga medicinskog naslijeđa, časopis je tradicionalno ispunjavao svoju misiju, prijenos znanja i novih znanstvenih spoznaja, informiranje i edukaciju mladih liječnika, afirmaciju medicinske znanosti i struke, ali i sveukupni razvitak znanosti na području regije i šire. Pristup provjerenim informacijama utemeljenim na načelima „dobre kliničke prakse“ pridonio je kvaliteti

svakodnevnoga rada liječnika i liječenja bolesnika.

Prve upute autorima za pripremu rukopisa za objavljivanje tiskane su 1982. godine (godište 14) te je od tada učestalost izlaženja trebala biti tromjesečna. Tijekom Domovinskoga rata časopis nije izlazio redovito. Tiskali su se dvobroji i četverbroji sve do 2012. godine. Od 2013./2014. godine učestalost se mijenja i ponovo se uređuju dvobroji te će se konstituiranjem novoga uredničkoga odbora i Savjeta prije svega nastojati uspostaviti kontinuitet izlaženja.

S ciljem ostvarivanja dostupnosti cjelovitih članaka u otvorenome pristupu, godine 2012. digitalizirano je tiskano izdanje *Medicinskoga vjesnika* te se radovi u cjelovitome obliku mogu pregledati na URL adresi digitalne knjižnice i čitaonice: <http://library.foi.hr/casopisi/c.php?mg=1>.

Klinički bolnički centar Osijek i Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, kao nakladnici, te nastavne baze Medicinskoga fakulteta podrška su u ostvarivanju toga cilja. Uredništvo stalno poboljšava kvalitetu tiskanoga izdanja, i danas vrlo zanimljivoga čitateljima, a u novije vrijeme i elektroničkoga izdanja dostupnoga u otvorenome pristupu.

U ovome broju znanstvenici i nastavnici Kliničke bolnice „Sveti Duh“ u Zagrebu, nastavne baze Medicinskoga fakulteta u Osijeku, prikazali su dio svojih istraživanja i stručnoga rada kako bi pridonijeli razvoju, međusobnoj suradnji i izlaženju časopisa.

Posebno se zahvaljujemo gostujućim urednicima prof. prim. dr. sc. Ivanu Bielenu, prof. prim. dr. sc. Mladenu Bušiću i doc. prim. dr. sc. Edvardu Galiću, koji su ostvarili početnu ideju da se autorski radovi nastavne baze KB „Sveti Duh“ u Zagrebu objave u ovome broju *Medicinskoga vjesnika*. Također, zahvalu upućujemo autorima i stručnim suradnicima koji su svojim entuzijazmom i radom pridonijeli uređivanju rukopisa za objavljivanje.

U sljedećem vremenskom razdoblju Uredništvo će nastojati unaprijediti časopis kako bi se ostvario neograničen pristup cjelovitim tekstovima radova i zastupljenost u međunarodnim sekundarnim publikacijama.

Elektroničko izdanje časopisa sa sadržajima pojedinih brojeva te slobodno dostupnim cjelovitim tekstovima na internetu (*open access*), bibliografski opisanim, kreira se i na središnjem portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa *Hrčak* koji na poslužitelju Srca putem protokola OAI-PMH nudi metapodatke o svakom časopisu i svakom članku prema standardu *Dublin Core*.

Vizija razvoja sadržana u Uredničkome planu i programu temelji se na konceptu okupljanja uglednih autora, mladih znanstvenika i medicinskih stručnjaka, kontinuitetu izlaženja pojedinačnih brojeva, tehničkoj kvaliteti časopisa, aktualnim temama, kvaliteti recenzijskoga postupka, geografskoj raznolikosti sastava uredničkoga odbora te dostupnosti radova široj znanstvenoj zajednici s ciljem ostvarivanja međunarodne vidljivosti i utjecaja.

LITERATURA

1. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje [internet]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslava Krležje; 2013 - . Journal des Savants; [Citirano 14. studeni 2015.] Dostupno na URL adresi: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=69748>.
2. Konjević S. Znanstveni časopisi i njihova uloga. Hrvatski znanstveni i znanstveno-stručni časopisi. U: Hrvatski znanstveni i znanstveno-stručni časopisi u elektroničkome mrežnom okruženju [magistarski rad]. Zagreb: Filozofski fakultet; 2007. str. 7-8.
3. Institut des Sciences de L'Homme. Dictionnaire des journaux: 1600-1789. [Citirano 14. studeni 2015.] Dostupno na URL adresi: <http://dictionnaire-journaux.gazettes18e.fr/journal/1022-nouvelles-decouvertes>.
4. Glasnik Društva slavonskih liječnika. Pretisak. Osijek: Klinička bolnica, Hrvatski liječnički zbor Osijek; 1999.